

Թահավիի Աքիդան (Իմամ Ատհավի հավատքի ուսման շարադրությունը)

Այս գիրքը խոսում է Իսլամի
հիմնական կանոնների և
Իսլամական հավատքի մասին:
Գրքի հեղինակն է Թահավին:
Գրքում կան բավականին
հետաքրքիր ու Իսլամի մասին
սխալ կարծիքները հետքող
փաստեր: Այստեղ կարող եք
գտնել շատ ճշմարիտ մտքեր՝
որոնք կձառայեն նաև որպես

փիլիսոփայության արդյունավետ
դասեր:

<https://islamhouse.com/393157>

- [Թահավիի Աքիդան \(Իմամ Ատհավի հավատքի ուսման շարադրությունը\)](#)
  - [Դա իր ժամանակի ամենահեղինակավոր աշխատանքներից մեկն էր՝ իր ոլորտում:](#)
  - [Դա ստիպեց իմամ Թահավիին անդրադարձնել ամբողջ ուշադրությունը իսլամական գործերին, և նա ի վերջո անցավ իսլամական դպրոցին:](#)

- Ատ-Թահավիի Աքիդան
  - 2. Նրա պես ոչինչ գոյություն չունի:
  - 3. Նրան գերազանցող ոչինչ չկա:
  - 5. Նա ընդմիշտ է, առանց սկիզբ, վերջ, մահ, ընդհատում:
  - 6. Նա երբեք չի մահանա և չի ընդհատի իր գոյությունը:
  - 7. Արանց նրա ցանկության ոչինչ չի կատարվում:
  - 8. Ոչ մի պատկերացում չի կարող հասնել նրան և

ոչ մի հասկացություն
չի հասնում նրան:

- 10. Նա ողջ է և երբեք
չի մահանում, նա միշտ
գործողության մեջ է ու
երբեք չի քնում:
- 12. Նա մահացնում է
արանց վախի և
կյանքի է
վերադարձնում
(հարություն է տալիս)
առանց ջանքի:
- 20. Նա է արարել
նրանց համար կյանքի
տևողությունները:
- 22. Նա հրամայեց
նրանց, որ
հնազանդվեն ու լսեն
իրեն:

- 31. Նրա լուսավորչության ամեն ընդդիմությունը սուտ և խաբերայություն է:
- 49. Ալ-Արշ (գահ) և ալ-Քուրսի (բեմ) – ճշմարտություն:
- 50. Նա գահի և գահի տակ եղածի կարիքը չունի:
- 51. Նա ունի ամեն ինչ, լինի դա ամենից մեծ, և նրա արարվածը չի կարող ունենալ նրան:
- 58. Մենք չենք ասում, որ հավատք ունեցող մարդու մեղքը նրան չի վնասում:

- 61. Մարդը հավատքից դուրս չի գալիս եթե չի ժխտում այն՝ ինչը բերել է նրան հավատքին:
- 75. Երբ մեր գիտելիքը ինչ որ բանի համար անբավարար է ասում ենք. «Այլահր բոլորից լավ գիտի»:
- 81. Գերեզմանը կամ այգու մարգագետիններից մեկն է, կամ կրակի անդունդներից մեկը:
- 89. Մահացած մարդկանց համար ողջերի ներումն

(աղոթք) ու խիղճը
օգտակար է:

- 92. Այլահր չի
զայրանում կամ
գոհանում
արարվածներից ոչ
մեկի նման:

Թահավիի Աքիդան (Իմամ Ատհավի հավատքի ուսման շարադրությունը)

Ատ-Թահավիի կազմած (239-321
Հիջրից առաջ) արքիդան (հավատի,
հավատքի ուսման խորհրդանիշ)
խոսում է Աիլ սա-Սուննա վա-լե-
Ջամաաթի (Սուննայի և
համաձայնության մարդիք)
աշխատանքը:

**Դա իր ժամանակի
ամենահեղինակավոր
աշխատանքներից մեկն էր՝ իր
ոլորտում:**

Իման Աբու Ջաֆար Ահմադ բին Մուհամեդ բին Սուլեիման բին Սալմա բին Աբդ-ալ-Մալիկ բին Սալմա բին Սուլեիման բին Ջավաբ ազդի՝ որը հայտնի է որպես իման Թահավի (**ծնված Եգիպտոսում**) և համարվում է Հադիսի և Ֆիկհի կողմից իսլամական աշխարհի ամենալավ հեղինակություններից մեկը: Նա ապրել է այն ժամանակաշրջանում՝ երբ ջանք էին թափում Աբու Համոֆի, Մալիկի Շաֆիի ու Հանբալի

անմիջական աշակերտները և այդ
աշակերտների աշակերտները:

Դա Հադիսի և Փիկհի
բարգավաճման
ջամանակաշրջանն էր:

Նա սկսեց որպես քեռու՝ իմամ
Շահավիի առաջատար հետևորդ
Իսլամ բին Յահա ալ-Մազանիի
աշակերտ: Սակայն իմամ
Թահավին հետաքրքրվում էր
իմամ Աբու Հանիֆի
բանաստեղծություններով: Եվ նա
տեսնում էր իր հորեղբոր
վերաբերմունքը Հանիֆյան
դպրոցի գիտնականների
աշխատանքներին, որպեսզի լուծի
լուրջ
խնդիրները՝ ուսումնասիրելով

Հանիֆյան ֆիկիերը
որակավորած իմամ Մուհամեդ
բին ալ-Հասան աշ-Շայբանի ու
իմամ Աբու Յուսուֆի
ստեղծագործությունները:

**Դա ստիպեց իմամ Թահավիին
անդրադարձնել ամբողջ
ուշադրությունը խանավիտյան
գործերին, և նա ի վերջո անցավ
խանավիտյան դպրոցին:**

Իմամ Թահավիին ոչ միայն
Հանաֆյան հերևորդներից է, այլ
նաև դպրոցի արաջատար
գիտնականներից է հաշվի
առնելով նրա հսկայական
իրավասությունը և հրաշալի
ընկալման ուժը: Նրա

մոնումենտալ գիտական
ստեղծագուրծությունները՝
ինչպիսիք են «Շարի մա անի ալ-
Անսար» ու «Մաշկիլ ալ անսարը»
համարվում են որպես
հանրագիտական շրջաններում և
երկար ժամանակ նայվում էին
որպես անհրաժեշտ
օրենսդրություն (Ֆիկհի)
ուսանողների համար: Ալ-Աքիդան
ինչքան էլ որ քիչ է մուսուլմանի
իմանալու համար, դա բոլոր
ժամանակների ամենակարևոր
տեքստն է՝ հավատալու և հոգով
հասնելու համար:

Համակիցների, հետևորդների և
բոլոր առաջատար
հեղինակությունների՝ ինչպիսիք

Է իմամ Աբու Հանիֆը, իմամ Աբու Յուսուֆը, իմամ Մուհամեդը, իմամ Մալիկը, իմամ Շաֆիին և իմամ Ահմադ բին հանբալի միջև գոյություն ունի համաձայնություն գրքի մեջ թվարկված սկզբունքների մեջ: Հետևաբար այդ դրույթները՝ որոնք կհսում են Ահլ ա-Սուննա վա-լ-Չամասառը ծագել են սուրբ դուրանից և ապացուցված հադիսներից համաձայն՝ իսլամի անվիճելի սկզբնաղբյուրին:

Լինելով աքիդի տեքստ, այդ գործը հիմնականում ներառում է սուրբ դուրանում և Սուննայում գրված փաստարկներ: Ինչպես նաև կան աղանդական

հայեցողությունները հերքող
փաստարկներ՝ որոնք նույնպես
վերցված են սուրբ դուրանից:

Ինչ վերաբերվում է գործի մեջ
գրված աղանդներին, **օգտակար**
կլինի ուսումնասիրել Թահավիի
ժամանակաշրջանի իսլամի
պատմությունը: Տեստում
ասվում է մուտագիլիտների,
ջահմիտների, քադարիտների,
ջաբիտների և այլ
բանականությունից դուրս
հավատքների ու շիիտների
տեսանկյունից շեղված
հարիջիթների և կախարդների
մասին՝ որոնք շեղվել են ճիշտ
ճանապարհից: Կան դուրանի
(Հալիք-ալ-Ղուրան) ստեղծման

մասին վեճերի պարզ
հիշացումներ՝ Մուսան և այլ
արբասիդական խալիֆների
ժամանակաշրջանում:

Ատ-Թահավիի Արիդան

Մեծ գիտնական Դովոդ Իսլամա
Աբու Ջաֆար ալ-Վարրուկ ատ-
Թահավի ալ-Միսրին (Ալլահը
ներողամիտ լինի նրա հանդեպ)
ասաց. «Սա իրավագետների
դպրոցի Աբու Հանիֆի ան-
Նումանա իբն Սաբիտա ալ-
Կուֆի, Աբու Յուսուֆա Յակուբա
իբն Իբրահիմ ալ-Անսարի և Աբու
Աբդուլլահ Մուհամեդ իբն ալ-
Հասան աշ-Շայբանի (Ալլահը գոհ
լինի նրանց բոլորից)

իրավագետների սկզբունքներին և այն ամենին, որ նրանք հավատում էին կապվաղ կրոնի հիմքերի և բոլոր աշխարհների աստծո հետ, հավատքի ուսման շարադրությունն է՝ գրված Ախլ-աս-Սուննա վա-լ-Ջամատիի կողմից»:

1. Ալլահի օգնությամբ հավատալով, որ Ալլահը մեկն է, առանց որևէ համակիցի, **ասում ենք Ալլահի մեկը լինելու մասին:**

2. Նրա պես ոչինչ գոյություն չունի:

3. Նրան գերազանցող ոչինչ չկա:

4. Նրանից բացի այլ աստվածություն չկա:

5. Նա ընդմիշտ է, առանց սկիզբ, վերջ, մահ, ընդհատում:

6. Նա երբեք չի մահանա և չի ընդհատի իր գոյությունը:

7. Արանց նրա ցանկության ոչինչ չի կատարվում:

8. Ոչ մի պատկերացում չի կարող հասնել նրան և ոչ մի հասկացություն չի հասնում նրան:

9. Նա տարբերվում է բոլոր ստեղծված էակներից:

10. Նա ողջ է և երբեք չի մահանում, նա միշտ գործողության մեջ է ու երբեք չի քնում:

11. Նա ստեղծում է առանց կարիք զգալու և սնունդ է տալիս իր ստեղծածին արանց որևէ ջանքի:

12. Նա մահացնում է արանց վախի և կյանքի է վերադարձնում (հարություն է տալիս) առանց ջանքի:

13. Նա դեռ ստեղծումից առաջ էլ միշտ գուլյություն ուներ իր աստիքուտներով (հասկություններով):

Գոյությունների ստեղծումը նրան ոչինչ չավելացրեց նրա

ասորիբուտներին: Եվ նա իր ասորիբուտներով կար ընդմիշտ և այդպես էլ մնում է ընդմիշտ:

14. Ասում են, որ նա արարիչն էր ոչ միայն արարելուց հետո, **այլ նաև դրանից առաջ:**

15. Նույնիսկ այն ժամանակ՝ երբ չկար ոչինչ՝ որի համար նա կարող էր լինել աստված, **նա միշտ աստված էր:**

16. Այն բանի պես՝ որ նա «**հարուրթյուն տվող**» նրանց արաջին անգամ կյանք տալուց հետո արժանի է այդ անվանը մինչ նրանց սաղացնելը, այդպես էլ արժանի էր «**արարիչ**» անվանը մինչ նրանց կյանքի բերելը:

17. Քանի որ նա ամենագոր է (իր իշխանությունում անել ամեն ինչ), ինչ կախված է նրանից: Ամեն ինչ թեթև է նրա համար: Նա ոչինչի կարիք չունի: «Նրա պես ոչինչ գոյություն չունի: Նա լսող և տեսնող է» (դուրան, 42:11):

18. Նա արարել է արվածը իր իմացությամբ:

19. Նա է արարել (կանխորոշել) իր բոլոր էակների ճակատագրերը:

20. Նա է արարել նրանց համար կյանքի տևողությունները:

21. Մինչ նրանց արարելը նա գիտեր, թե ինչ են անելու և ոչինչ անհայտ չէր նրա համար:

22. Նա հրամայեց նրանց, որ հնազանդվեն ու լսեն իրեն:

23. Անեն ինչ կատարվում է նրա որոշմամբ (կանխորոշմամբ) ու կամքով, և նրա կամքը կատարվում է (ամբողջությամբ): Մարդիք ունեն միայն մի կամք՝ այն ինչ նա է ցանկանում (նրանց համար): Նրա ցանկությունները լինում են և ինչ չի ցանկանում, չի լինում:

24. Նա ուղիղ ճանապարհով տանում է՝ ում ցանկանում է: Եվ իր առատաձեռնությամբ

պաշտպանում ու պահպանում է նրանց վնասից և հանում է (ճանապարհից) ուն ցանկանում է և նսեմացնում է նրանց ու տանջում իր արդարությանը:

25. Նրանք բոլորն էլ ենթարկվում են նրա կամքին՝ (գտնվելով) առատաձեռնության ու արդարության միջև:

26. Նա շատ ավելի բարձր է նրանից՝ որ ունենա հակադրություններ կամ իրեն հավասարներ:

27. Ոչինչ ի գորու չէ հանել իր վրայից նրա կանխորոշումը կամ ոտնահարել նրա հրամանը կամ էլ

հաղթահարել նրա
իշխանությունը:

28. Մենք հավատում ենք այդ
ամենին՝ որ ամեն ինչ
իրագործվում է նրա կողմից:

29. Մենք համոզված ենք, որ
Մուհամմեդը (Ալլահը օրհնի և
ողջունի նրան) նրա ընտրյալ
ստրուկն է ու ընտրյալ
լուսավորիչը, և նա ուղարկյալն է՝
ումից նա գոհ է:

30. Եվ որ նա լուսավորիչների
(կնիքն) է, աստվածավախների
իմամը, ամենավեհ ուղարկյալն ու
աշխարհների աստծո սիրվածը:

**31. Նրա լուսավորչության
ամեն ընդդիմությունը սուա և
խաբերալությունն է:**

32. Նա է ուղարկված բոլոր
ջիներին, ամբողջ մարդկությանը՝
աստծո ղեկավարությամբ ու
ճշմարտությամբ, **լույսով և
ոգեշնչմամբ:**

33. Ղուրանը Ալլահի խոսքն է՝ որ
եկել է, նրանից կոսքի պես և որի
մասին չի կարելի ասել **«ինչպես»:**
Նա գրել է դա իր ուղարկյալին
(Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան)
որպես անկեղծություն **(վախ):**
Հավատացյալները ընդունում են
դա որպես բացարձակ
ճշմարտություն: Դա ստեղծված չէ

որպես մարդկանց խոսք, և ամեն
 ոք՝ որ լսում է դա և արձանագրում
 է, թե դա մարդկային խոսք է,
 դառնում է անհավատ: Ալլահը
 նախագգուշացնում է նրան և
 մեղադրում ու սպառնում է
 կրակով՝ երբ ասում է, որ բարձր է
 դա: «Կայրեմ ես նրան սկարի
 վրա» (դուրան, 74:26): Երբ Ալլահը
 սպառնում է նրանց՝ ովքեր ասում
 են. «մարդկային խոսքից բացի այլ
 բան չէ դա» (74:25), մենք
 ճանաչում և խոստովանում ենք
 որոշակիությանը, որ դա
 մարդկանց արարչի խոսքն է և այն
 ընդհանրապես նման չէ
 մարդկային խոսքին:

34. Ալլահին որպես մարդուն ինչ որ կերպ նման էակ նկարագրող ամեն ոք դարնում է անհավատ: բոլոր նրանք՝ ովքեր իմանում են դա զգույշ կլինեն և չեն ասի այնպիսի խոսքեր՝ որ ասում են անհավատները, իմանալով, որ նա իր բոլոր հատկություններով չի նմանվում մարդկանց:

35. Մարդկանց Ալլահի տեսիլքը՝ ճշմարիտ պարտեզի, սակայն նրանց տեսիլքը լիովին չէ և ճանապարհը՝ անհայտ: Ինչպես հաստատվում է մեր ասածո գրքում. «Այդ օրվա աստծուն ուղղված փայլող դեմքերը» (75:22:23): Դրա բացատրությունը

այնպիսինն է՝ ինչպիսինն գիտի և ցանկանում է Ալլահը: Այս ամենը եկել է մեզ այդ մասին ուղարկյալից (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան) վավերական հատիսներում, այնպիսինն է՝ ինչպես նա ասաց, և նշանակում է այն՝ ինչ նա ի նկատի ուներ: Մենք չենք խորանում դրա մեջ, աշխատելով բացատրել մեր կարծիքով կամ թույլ տալով մեր պատկերացմանը: Ոչ ոք անվտանգության մեջ չէ իր կրոնում, եթե իրեն ամբողջությամբ չենթարկի մեծն Ալլահին ու նրա փարավոր ուղարկյալին (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան) և դիմի ոչ պարզի

բացատրության համար նրան՝ ով
ճանաչում է նրան:

36. Իսլամը մարդուն վիճակված
չէ, եթե հիմնավորված չի
ենթարկման և ենթակայության
վրա: Ամեն ոք՝ ով ձգտում է դեպի
իր կարողություններից բարձր
խնացությանը՝ ընկալման համար,
ունի բանականությունը
բավարարված չի
հնազանդությանը, կհայտնաբերի,
որ նրա կիրքը խանգարում է նրան
Ալլահի ճշմարիտ
միատեսակության մաքուր
ընկալմանը մաքուր գիտելիքին և
ճիշտ չափմանը, և որ նա
տատանվում է հավատքի ու
անհավատության մեջ՝

հաստատման և առարկման,
ընդունելի ու անընդունելի
միջև: Նա կենթարկվի իսախտման
և

կհայտնաբերի իսարնվածության
և կասկածի, ճշմարտությունը
չնդունող հավատացյալներին,
չնդունողներին, **չառարկողներին:**

37. Մարդկանց Ալլահի այգու
տեսիլքի հավատքը սիսալ է, եթե
դա բացատրվում է
պատկերացման օգնությամբ կամ
վերափոխվում է սեփական
բանականության
համապատասխան
հասկացությամբ այնպես՝ ինչպես
այդ տեսիլքի բացատրությունը
վերաբերվում է մեծ

աստվածության ոլորտին (աստծո
իշխանության ներքո): Դա
մուսուլմանների կրոնն է:
Յուրաքանչյուրը՝ ով չի
պահպանում իրեն Ալլահի
հատկությունների ժխտումից կամ
նմանացում է Ալլահին ինչ որ
քանի հետ, ապա նա շեղվել է
ճանապարհից և չի կարողացել
հասկանալ Ալլահի փառքը, քանի
որ մեր աստվածը
հնարավորության դեպքում
նկարագրվում է միայն
բացառականության
տերմիններում և բացարձակ
միությունում, և ոչ մի արարված
ոչ մի կերպով չի նմանվում նրան:

38. Նա ավելի բարձր է այն սահմանափակություններից՝ որ դնում են նրա վրա, դրանից ավելի բարձր, **որպեսզի լինեն որոշ չափերում կամ մասեր ու վերջույթներ ունենան:** Ի տարբերություն բոլոր արարվածների, **նա ընդգրկված չէ լույսի վեց կողմերում:**

39. Ալ-Մի ռաջ (**վերելք երկնքի մեջով**) – Ճշմարտություն: Մարգարեն (**Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան**) բարձրացվել էր գիշերը իր մարմնային ձևով՝ առույգ իրավիճակում (**գիտակից վիճակում**) երկինք՝ այնպիսի բարձրություններում, **որը ցանկացավ Ալլահը:** Ալլահը նրան

ասաց պատիվ, ինչպես նաև ցույց տվեց ու նրա համար բացեց այն՝ ինչ բացեց, և «սիրտը «նրան» համաձայն չի նրանում՝ ինչ տեսավ» (դուրան, 53:11): Ալլահը օրհնեց նրան և խաղաղություն նվիրեց այս և հաջորդ աշխարհներում:

40. Ալ-Հատուդ (լողավազանը՝ որը Ալլահը նվիրում է մարգարեին (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան) ի նշան հարգանքի, որպեսզի հագեցնի նրա Ումմի և դատաստանի օրվա ծարավը) – ճշմարտություն:

41. Աշ-Չաֆաա (մուսուլմանների համար նախատեսված

բարեխոսություն)-

Ճշմարտություն՝ ինչպես տրված էր համապատասխանեցված և հեղինակավոր հաղիսներում:

42. Դաշնագիր՝ (պայմանագիր) որը կնքեց Ալլահը Ադամի և նրա հետնորդների հետ – ճշմարտություն:

43. Նա ժամանակի ստեղծումից առաջ գիտեր այգի և կրակի մեջ մտնողների ճիշտ քանակը: Այդ քանակները ոչ կշատանան և ոչ էլ կքչանան:

44. Նույնը վերաբերվում է նաև բոլոր մարդկանց արված գործողություններին՝ որ Ալլահը գիտեր: Երջանիկները՝ երջանիկ

են, իսկ դժբախտները՝ դժբախտ
են Ալլահի կամքով:

45. Կանխորոշումը՝ դա Ալլահի
զաղտնիքն է՝ թաքնված իր
ստեղծումից և ոչ մի հրեշտակ, ոչ
մի մարգարե չստացավ
իմացություններ
մարգարեություններում այդ
մասին: Խորացումը և չափից շատ
մտորումները այդ մասին տանում
են միայն անհաջողության ու
ցրկման և վերջանում են
անհնազանդությանը: Այնպես որ
չափազանց զգույշ եղիր այդ
մասին մտորումների, մտքերի մեջ
և կասկածների հետ՝ որոնք
ոչնչացնում են քեզ, քանի որ
Ալլահն է հսկում

կանխորոշումների (որոշումների) գիտելիքները մարդկանցից և արգելում է նրանց փնտրել դրանք, ասելով իր գրքի մեջ. «Նրան չեն հարցնում, թե ինչ է անում, այլ նրանք են հարցվում» (դուրան, 21:23): Այնպեղ որ ով հարցնում է. «Ինչու՞ է Ալլահը անում դա», գնում է որոշման դեմ, և յուրաքանչյուրը՝ ով գնում է որոշման դեմ նա անհավատ է:

46. Դա հակիրճորեն ասվածն է, որ պետք է իմանան Ալլահի այն ընկերները՝ որոնց սրտերը լուսավորված են և այդպես է սահմանվում պինդ գիտելիքներ ունեցողների մակարդակը: Քանի որ գոյություն ունի գիտելիքների

երկու մակարդակ՝ այն որ ստեղծված է արարված էակների համար և այն՝ որը անհասանելի է նրանց համար: Անհասանելի գիտելիքների ժխտումը և գիտելիքներ յուրացնելու պահանջը անհավատությունն է: Հավատը կարող է պինդ լինել, եթե միայն յուրացնում ես հասանելի գիտելիքները, **իսկ անհասանելի գիտելիքներին չես ձգտում:**

47. Մենք հավատում ենք ալ-Լաուհին (**կարգավորումներ**) և ալ-Քալամին (**բմբուլ**) և այն ամենին՝ ինչ գրված է: Նույնիսկ եթե բոլոր արարածները հավաքվեն մի տեղ, որպեսզի խանգարեն ինչ որ բանի

գոյութեանը՝ որը նախատեսել էր Ալլահը կարգավորումում, **նրաց դա չի հաջողվի:** Եվ եթե բոլոր արարածները հավաքվեին միասին, որպեսզի ստիպեն գոյություն ունենա այն՝ ինչը չի նախատեսել (**գոյություն**) Ալլահը, **նրանց դա չէր հաջողվի:** Բմբուլը չորացել է գրելով ամենը, **որ գոյություն կունենա մինչ դատաստանի օրը:** Ինչը որ գրված չէ մարդուն, չի ունենա և ինչ էլ, որ ունենա երբեք դրանից զրկված չէր լինի (**նախատեսվածից**):

48. Ստրուկը պետք է իմանա, **որ Ալլահը արդեն գիտի այն ամենը՝ որ կլինի իր արարածի հետ և նա կանխորոշել է ամենը՝ բոլոր**

մանրամասնություններով և նրա որոշումը անփոխելի է: Նրանով ստեղծվող ոչինչ չկա երկնքում և երկրում՝ որ կարող է ընդդիմանալ նրան, ավելացնել դրան կամ ջնջել դա, կամ փոխել, կամ թոքրացնել, կամ մեծացնել դա ինչ որ կերպով:

Դա հավատքի հիմնարար իմաստն է և գիտելիքի պահանջվող մասը և Ալլահի ու նրա իշխանության բացարվածության խոստովանումը: Ինչպես ասվում է Ալլահի գրքում. «Նա արարեց բոլոր իրերը և նախապես կանխորոշեց նրանց եղելիությունը» (դուրան, 25:2): Ասում է նաև. «Ալլահի գործը կանորոշված գործ էր» (դուրան,

33:38): Եվ դարդ կլինի նրան՝ ով թշնամանք ունի Ալլահի որոշմանը և դրանով կխորանա նրա սրտի հիվանդությունը: Սակայն իր պատրանքներով փնտրում է այն՝ ինչը երբեք չի կարող բացատրվել և դարնում է ընդամենը սուտասան մեղավոր:

49. Այ-Արշ (գահ) և այ-Քուրսի (քեմ) – ճշմարտություն:

50. Նա գահի և գահի տակ եղածի կարիքը չունի:

51. Նա ունի ամեն ինչ, լինի դա ամենից մեծ, և նրա արարվածը չի կարող ունենալ նրան:

52. Մենք ասում ենք հավատով, խոստովանումով և ենթարկումով, որ Ալլահը մտերիմ ընկեր է արել Իբրահիմին (Աբրահամին) (հալիլ) և որ նա անմիջականորեն խոսել է մուսայի (Մովսեսի) հետ:

53. Մենք հավատում ենք հրեշտակներին, մարգարեներին և գրքերին՝ որոնք ուղարկված էին ուղարկյալներից և վկայում ենք, որ նրանք բոլորը համապատասխանում են ակնհայտ ճշմարտությանը:

54. Մենք կոչում ենք մեր քաբլի մարդկանց մուսուլմաններ և հավատացյալներ մինչ նրանք ընդունում են այն՝ ինչ բերել է

մարգարեն (Ալլահը օրհնի և
ողջունի նրան), և ընդունում են
որպես ճշմարտություն այն
ամենը՝ ինչ ասվել և վկայվել է
նրանց:

55. Մենք չենք մտնում Ալլահի
մասին անպերք
խոսակցությունների մեջ և թույլ
չենք տալիս ոչ մի վեճ կապված
Ալլահի կրոնի հետ:

56. Մենք չենք վիճում ղուրանի
հետ և վկայում ենք, որ դա բոլոր
աշխարհների խոսքն է՝ որով իջել է
հավատարիմ հոգին և սովորեցրել
է ամենահարգելի ուղարկյալ
Մուհամմեդին (Ալլահը օրհնի և
ողջունի նրան): Դա Ալլահի խոսքն

Է և արարվածների ոչ մի խոսք չի համեմատվում դրա հետ: Մենք չենք ասում, որ նա ստեղծված էր և չենք ընդդիմանում մուսուլմանների ջանասի (խամբի) հետ այդ ասպարեզում:

57. Մենք մեր քաբլի մարդկանցից ոչ մեկին անհավատ չենք համարում նրա ինչ որ մեղք գործելու համար, **մինչ նա չի համարում դա թույլատրելի:**

58. Մենք չենք ասում, որ հավատք ունեցող մարդու մեղքը նրան չի վնասում:

59. Մենք հույսով ենք, որ Ալլահը կների հավատացյալների մեղի բարեգործներին և թույլ կտա

նրանց դրախտ (այգի) մտնել լիովին ներված, բայց մենք չենք կարող համոզված լինել դրանում և չենք կարող վկայել, որ դա հաստատ կլինի և նրանք չեն հայտնվի դժոդքում: Մենք ներողություն ենք խնդրում մեղավոր հավատացյալների համար, և ինչքան էլ որ վախում ենք նրանց համար, չենք հուսահատվում:

60. Լիովին համոզվածությունը (վախի բացակայություն) և փրկման մեջ մարդու հուսահատությունը դուրս են բերում կրոնից և ճշմարտության ճանապարհը քիբլի մարդկանց համար ընկած է այդ երկու

ծայրահեղությունների միջև
(օրինակ՝ մարդը պետք է վախենա
Ալլահի հաղվարկից և ինքն իրեն
դատի, այդպես էլ, ինչպես էլ հույս
ունի Ալլահի ողորմությանը):

**61. Մարդը հավատքից դուրս
չի գալիս եթե չի ժխտում այն՝
ինչը բերել է նրան հավատքին:**

62. Հավատքը կազմված է լեզվի
պնդումից և սրտի ընդունումից:

63. Եվ այն ամեն ինչը՝ որ
հավաստիորեն (դուրս և գալիս)
մարգարեից (Ալլահը օրհնի և
ողջունի նրան)
Շարիատի(օրենքի) և
պարզեցման (դուրանի և իսլամի)
առումով ճշմարիտ է:

64. Հիմքում հավատքը նույնն է բոլորի մոտ, բայց մեկի և մյուսի գերազանցությունը նրանում՝ Ալլահի վախից և նրա մասին մտորումներից, նրանց ընդդիմանալը իրենց կրքերին և նրանց ընտրությանը ի օգուտ այնինչին՝ ինչից գոհ է Ալլահը:

65. Ալլահի բոլոր հավատացյալ ընկերները և նրանց մեջի Ալլահի դիմաց պատվավորները՝ ովքեր ավելի հնազանդ են և ամեն ինչից ավելի լավ են հետևում դուրանին:

66. Հավատքը ներառում է իր մեջ Ալլահին, նրա հրեշտակներին, նրա գիրքը, նրա ուղարկյալներին, վերջին օրը և հավատ նրան՝ որ

կանխորոշումը իր բարությանը ու
չարությանը, **Ալլահի**
քաղցրության ու դառնության
հավատը:

67. **Մենք հավատում ենք այդ**
ամենին: Մենք տարբերություն
չենք դնում ուղարկյալների մեջ:
Բոլոր նրանց ընդունածները
ընդունում ենք որպես
նշմարտություն:

68. Մուհամմեդի հետնորդները՝
(Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան),
որը կատարել են մեծ **(ծանր)**
մեղքեր, այրվելու են կրակում,
բայց ոչ հավիտեան այն
պայմանում. Եթե մահանան և
հանդիպեն Ալլահին որպես նրա

միությունը հաստատող
 հավատացյալներ, նույնիսկ եթե
 նրանք չեն զղջացել: Նրանք
 ենթակա են Ալլահի
 իշխանությանն ու դատին: Եթե
 նա ցանկանա, ապա ելնելով իր
 առատաձեռնությունից կխղճա և
 կների նրանց՝ ինչպես ասված է
 դուրանում՝ երբ նա ասում է.
 «Ճշմարիտ, Ալլահը չի ներում
 որպեսզի ընկերներ ձերք բերի, այլ
 նա ներում է այն՝ ինչը
 կցանկանա» (4:16): Եվ եթե նա
 ցանկանա կրակում կպատժի
 նրանց, ելնելով իր
 արդարությունից և հետո կհանի
 նրանց՝ ովքեր լսում էին նրան
 կրակից և կուղարկի այգի՝ ելնելով
 իր խղճից և բարին

կամեցողությունից: Քանի որ Ալլահը հոգեբարձու (պաշտպան) է նրանց համար՝ ովքեր ընդունում են նրան և նա չի վերաբերվի մյուս աշխարհում նրանց այնպես՝ ինչպես վերաբերվում է նրանց՝ ովքեր ժխտում են նրան և զրկված են նրա ղեկավարությունից (կարեկցանք) և չեն ստացել նրա հովանավորությունը: Ով դու Ալլահ՝ իսլամի և մուսուլմանների հովանավոր, ամրապնդիր մեզ իսլամում մինչ այն օրը՝ երբ մենք կհանդիպենք քեզ:

69. Մենք համաձայն ենք, որ կարելի է աղոթել քարի յուրաքանչյուր մարդու համար՝ բարեգործների թե մեղավորների,

և Թաղման աղոթքը արվում է
յուրաքանչյուրի համար՝ երբ
նրանք մահանում են:

70. Մենք նրանցից ոչ մեկի մասին
չենք ասում, որ նա անպայման
կմտնի դրախտ կամ դժողք և մենք
նրանցից ոչ մեկին չենք
դատապարտում քուֆրայում
(անհավատություն, շիրկում
(բազմաստված) և նիֆակում
(կեղծավորություն) մինչ նրանք
հատակորեն ցույց չեն տալիս դա:
Մենք թողնում ենք նրանց
արածները Ալլահին:

71. Մենք մերժում ենք
Մուհամմեդի (Ալլահը օրհնի և
խաղաղություն տա նրան)

ունմայից որևէ մեկի
սպանությունը, եթե Շարիատը չի
ստիպում դա:

72. Մենք ընդունում ենք մե
ղեկավարող իմամի դեմ ուղղված
ապստամբությունը նույնիսկ եթե
նրանք անարդար են և նրանց
չարը չենք ցանկանում և չենք
ժխտում նրանց հետևել: Մենք
հիմնավորվում ենք նրանից՝ որ
նրանց ենթարկվելը դա մեր
փառավոր Ալլահին ենթարկվելն էլ
է և նշանակում է
պարտականություն, մինչ նրանք
հրամայում են մեղքեր գործել:
Մենք աղոթում ենք նրանց ճիշտ
ճանապարհ գտնելու համար և

նրանց մեղքերի (սխալ ցործերի)
ներման համար:

73. Մենք հետևում ենք մարգարեի
(Ալլահը օրհնի և խաղաղություն
տա նրան) Սուլեյման և
մուսուլմանների ջանաստին և
խուսափում ենք շեղումից,
տարածայնությունից և
բաժանումից:

74. Մենք սիրում ենք
արդարներին ու
հավատարիմներին և ատում
անարդարներին ու նենգերին:

**75. Երբ մեր գիտելիքը ինչ որ
բանի համար անբավարար է
ասում ենք. «Ալլահը բոլորից
լավ գիտի»:**

76. Մենք համաձայն ենք կաշվե գուլպաների (մասիկ վուդայում) մաքրությանը ճամփորդություններում և դրանից դուրս՝ ինչպես մեզ է հասել հանոզիչ և հստակ հադիսներում:

77. Մուսուլման ղեկավարների ղեկավարության ներքո հաջն ու ջահադը՝ ճշմարիտ են նրանք, թե մեղավոր՝ պարտականություններ, որ կպահպանվեն մինչ դատաստանի օրը: Ոչինչ ի գորու չէ կանխել կամ առարկել (ժխտել) դրանց:

78. Մենք հավատում ենք Կիրամ Կատաբինին՝ (պատվավոր

հրեշտակ-
ստեղծագործուհիներ) որոնք գրում
են մեր գործերը, քանի որ Ալլահը
նշանակել է նրանց մեր երկուսի
միջև պահակներ:

79. Մենք հավատում ենք մահվան
հրեշտակին՝ որը
պատասխանատու է բոլոր
աշխարհների հոգիների
տեղափոխման համար:

80. Մենք հավատում ենք պատիժ
գերեզմանում նրանց համար՝
ովքեր արժանի են դրան, և
հարցաքննմանը գերեզմանում
արված մարդու Մուևկորով և
Նիկարով, նրա կրոնի և
մարգարեի մասին՝ ինչպես գրված

Է Ալլահի ուղարկյալների (Ալլահը
գոհ լինի նրանց բոլորից)
հաղիսներում:

**81. Գերեզմանը կամ այգու
մարգագետիններից մեկն է,
կամ կրակի անդունդներից
մեկը:**

82. Մենք հավատում ենք
հարուխյան և դատաստանի օրվա
մեր մեղքերի հատուցմանը և ալ-
Արդին (ցուցադրություն), ալ-
Հասիբին (հաղվեհարդար դրանց
համար), և կիրաատ ալ-
Կատարին (գրքի կարդացում), և
Պարզևատրությանն ու պատժին,
և օս-Սիրոտին (կամուրջ) և
Միզանին (կշեռք):

83. Դրախառն ու դժողբը
ստեղծված բաներ են՝ որոնք
երբեք չեն անհետանա, մենք
հավատում ենք, որ Ալլահը
ստեղծել է մարդկանց, **որպեսզի
բնակեցնի դրանք:**

Ում ցանկանում է տանում է
այգի՝ ըստ նրա
առատաձեռնության, **և ում
ցանկանում է տանում է կրակը՝
ըստ նրա արդարության:** Բոլորը
անում են այն՝ ինչ կանխորոշված
է իրենց համար և գնում են դեպի
այն՝ ինչ ստեղծված է նրանց
համար:

84. **Չարն ու բարին
կանխորոշված են մարդկանց
համար:**

85. Թաուֆիկի (աստվածային
ողորմություն և օգուտ)

Տերմինների կարողությունը՝ որը
թույլ է տալիս իրականանալ այս
կամ այն գործողությանը չի կարող
լինել կենդանու համար: Այդ
ունակությունը անխելի է
գործողությունից այն ժամանակ՝
երբ գործողության կարողությանը
անհրաժեղտ առողջություն
ունենալու առկայության
առումից, հնարավորությունից,
հարմարվելու և մարդու մեղ
անհրաժեշտ միջոցներ ունենալու՝
գործողության ժամանակ: Մեծն
Ալլահը ասում է. «Ալլահը
անհնարին ոչինչ հոգուց չի
պարտադրում» (դուրան, 2:286):

86. Մարդկանց գործողությունները ստեղծված են Ալլահի կողմից, **բայց ձեռք են բերված մարդանց կողմից:**

87. Մեծն Ալլահը մարդկանց պարտադրում է միայն այն՝ ինչ նրանք ի վիճակի են անելու և մարդիք կարող են անել միայն այն՝ ինչ Ալլահն է պարտադրել: Դա հետևյալ ասվածի բացատրությունն է. «**Ալլահի ունեցած իշխանությունից այլ ուժ գոյություն չունի**»: Մենք կավելացնենք, որ չկա խորամանկություն և տարբերակ՝ որի օգնությամբ կարելի է խուսափել Ալլահին ենթարկվելուն և դուրս գալ դրանից, եթե միայն

դա չլինի Ալլահի օգնությանը, և ոչ ոք չի կարող ենթարկվել Ալլահին գործուն և մնա հստակորեն ենթարկման մեջ, **եթե Ալլահը թույլ չտա նրան:**

88. Ամեն ինչ լույս է տեսնում Ալլահի կամքով, գիտելիքով, **կանխորոշմամբ և որոշմամբ:** Նրա կամքը բարձր է բոլոր մնացած կամքերից **(ցանկություններից), և նրա որոշումը գերազանցում է բոլոր խորամանկություններին:** Նա անում է այն ամենը՝ ինչ ցանկանում է և երբեք անարդար չի լինում: Նա յուր մաքրությունում բարձր է բոլոր չարիքներից ու անեծքներից, **և նա**

կատարյալ է: «Նրան չեն հարցնում, թե ինչ է անում, այլ նրանց կհարցնեն» (դուրան, 21:23):

89. Մահագաժ մարդկանց համար ողջերի ներումն (աղոթք) ու խիղճը օգտակար է:

90. Ալլահը պատասխանում է աղոթք-դիմումներին և տալիս է այն ամենը՝ ինչ նրան խնդրվում է:

91. Ալլահը լիովին վերահսկում է ամեն ինչը, և ոչինչ չի վերահսկում նրան: Ոչինչ չի կարող լինել նրանից անկախ, նույնիսկ աչքի ակնթարթը, և ով՝ համարում է իրեն Ալլահից անկախ, նույնիսկ աչքի ակնթարթում, **ապա նա**

մեղավոր է անհավատության մեջ
և դառնում է նզովքի մարդկանցից
մեկը:

**92. Ալլահը չի գայրանում կամ
գոհանում արարվածներից ոչ
մեկի նման:**

93. Մենք սիրում ենք Ալլահի
ուղարկյալի (Ալլահը օրհնի և
ողջունի նրան) ուղեկիցներին,
բայց չենք ցույց տալիս սիրային
ծայրահեղություններ,
առանձնացնելով նրանցից ինչ որ
մեկին և չենք ժխտում նրանցից ոչ
մեկին: Մենք ատում ենք նրանց՝
ովքեր ատում են նրանց և
չարախոսում նրանց մասին: Մենք
միայն բարին ենք ատում

ուղեկիցների մասին: Սերը նրանց հանդեպ կազմում է իսլամի մի մասը, ինչպես նաև հավատքի և ճիշտ վարմունքի (իհսան), այնքամ՝ երբ նրանց հանդեպ ատելությունը անհավատություն, կեղծավորություն և դաժանություն է:

94. Մենք խուսափում ենք կարծիքից՝ որ Ալլահի ուղարկյալի (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան) մահվանից հետո խալիֆատը սկզբից պատկանում էր Աբու Բակրա ա-Սիդդիկին (Ալլահը գոհ լինի նրանից), ապացուցում է նրա գերազանցությունն ու ավագությունը մյուս մուսուլմանների հանդեպ:

Այնուհետև Ումար իբն ալ-Քադդաբիին (Ալլահը գոհ լինի նրանից), Այնուհետև Ուսմանուլիին (Ալլահը գոհ լինի նրանից), այնուհետև Ալի իբն Աբու Թալիբինը (Ալլահը գոհ լինի նրանից): Նրանք ճշմարիտ խալիֆներ և արդար մուսուլմաններ էին:

95. Մենք վկայում ենք, որ այն տասնյակը՝ որ կոչվում են Ալլահի ուղարկյալներ (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրանց) և որոնց ուրախացրեց այգիով, նրանք կլինեն այգում, ինչպես և Ալլահի ուղարկյալը՝ (Ալլահը օրհնի և ողջունի նրան), ում խոսքերը ճշմարիտ են և վկայում են, որ

նրանք այդտեղ կլինեն: Այդ տասնյակը՝ Աբու Բակր, Ումար, Ուսման, Ալի, Թալիա, Չաիբի, Սադ, Սաիդ, Աբդուռահման իբն Աուֆ և Աբու Ուբայդա իբն ալ-Չառռահ՝ որի կոչումը այդ ումմայի (Ալլահը գոհ լինի նրանց բոլորը) հոգեբարձն էր:

96. Ամեն ոք՝ ով ասում է բարին Ալլահի ուղարկյալի (Ալլահը օրինի և ողջունի նրան) ուղեկիցների և նրա կանակց ու հետնորդների մասին, նրանք բոլորը մաքուր և անպիղծ են՝ ոչ մի կեղտոտությամբ (կեղտով), ազատ է կեղծավորության մեղադրանքից:

97. Առաջին համայնքի
գլխոնականները և նրանք՝ ուլքեր
ստեղծուլմ էին նրանց
ճանապարհները՝ բարեգործ
մարդիք, հաղիսներ
տեղեկացնողները,
իրավագետներն ու
բանականության իմաստունները՝
նրանց մասին պետք է խոսել
միայն լավագուլյն խոսքերով և
ով՝ չարախոսի նրանց մասին,
ապա նա չի գտնվուլմ ճիշտ
ճանապարհին:

98. Մենք նախնտրություն չենք
տալիա ոչ մեկին ումմայի
մարդկանց աուլիայից՝ (սրբեր,
ճշմարիտներ և Ալլահին մտերիմ
ստրուկներ), մարգարեների մեջ,

բայց ասում ենք, որ
մարգարեներից յուրաքանչյուրը
ավելի լավն է քան աուլիայի բոլոր
մարդիք իրար հետ:

99. Մենք հավատում ենք
այնինչներին՝ որ գիտենք
քարամատի մասին՝ աուլիայի
հրաշքներին, նրանց մասին
հավաստի աղբյուրներից
ճշմարիտ պատմությունների
մասին:

100. Մենք հավատում ենք ժամի
նշաններին՝ ինչպիսինն է Դաջալի
(հակա-քրիստոսի) հայտվելը և
Հիսուսի Մարիամի
որդու(խաղաղություն նրան)
գալիքը երկնքից, արևմուտքին

այն տեղից՝ որտեղ իջնում է արևը,
և գազանի ու երկրի հայտնվելուն:

101. Մենք որպես ճշմարտություն
չենք ընդունում այն՝ ինչ ասում են
գուշակները, չենք ընդունում
նրանց հայտարարությունները՝
ովքեր խոսում են սուրբ գրքի,
սուննայի և **Մուսուլմանական
ուննայի համաձայնության դեմ:**

102. Մենք համաձայն ենք, որ
միասին լինելը դա ճշմարիտ և
ճիշտ ճանապարհ է, **իսկ
առանձնացումը՝ շեղում ու
պատիժ:**

103. **Երկրում և երկնքում կա
Ալլահի միայն մի կրոն և այդ
կրոնը իսլամն է: Ալլահն ասում է.**

«Ճշմարիտ, կրոնը Ալլահի դիմաց միայն իսլամն է» (դուրան, 3:19):

Ասում է նաև. «Եվ բավարարվեց ձեր համար որպես կրոն իսլամով» (դուրան, 5:3):

104. Իսլամը գտնվում է գերազանցության և անբավարարության միջև, թաշբիհի (Ալլահի հատկությունների փոխարինումը այլ բանով) և տատիլեմի (Ալլահի հատկությունների ժխտում) միջև, ստիպողականության և կանխորոշման ժխտման միջև՝ որը գալիս է Ալլահից, և համոզվածության (Ալլահի խղճի) միջև:

105. Դա մեր կրոնն է, դա այն է՝
 ինչին հավատում ենք ներքուստ և
 արտաքուստ, և մենք ժխտում ենք
 ամեն կապ Ալլահի և
 յուրաքանչյուրի՝ ով գնում է մեր
 աստծո ու պարզեցումների դեմ:

Մենք խնդրում ենք Ալլահին, որ
 մեզ ամրապնդի մեր հավատքում
 և գրի մեր կյանքերը նրան, և
 պաշտպանել մեզ տարբեր
 մտքերից ու ցլրված կարծիքներից
 ու սխալ դպրոցներից՝ ինչպիսիք
 են մուշաբբինը, մուսազիլը,
 ջախմայը, ջաբրին, քադարին և
 այլ նմաններից՝ որոնք գնացին
 Սուննայի և Չամաստի դեմ ու
 մեր կարծիքով նրանք մոլորված
 են և մահվան ճանապարհին:

Մենք խնդրում ենք Ալլահից, որ
պաշտպանի մեզ ամբողջ սաից, և
խնդրում ենք նրա ողորմությունն
ու աջաբցությունը բարին
կարարելու մեջ: Սրանով
եզրափակվում է իման գիրքը:

Իման Աբու Չաֆառ առ-
Թահավի